

bringe Noget ud deraf, som paa nogen Maade kan siges ikke at ville tilveiebringe en Forbedring i Husmænds og Indersters Raar.

Holstein-Holsteinborg: Jeg havde ikke havt i sinde at tage Ordet i Anledning af det foreliggende Lovforslag. Der er imidlertid faldet adskillige Ytringer, som gjøre det ønskeligt for mig at gjøre et Par Bemærkninger. Jeg skal da allerførst udtale, at det Lovforslag, her foreligger, for mig som Eier af Huslodder eller Huse med Jord paa Landet og som Arbeids giver, er af den Bestaffenhed, at det kan være mig — og jeg tror enhver Arbeids giver paa Landet og enhver Besidder af Huse — temmelig, jeg vil endog saa sige aldeles ligegyldigt, om det bliver vedtaget eller ikke, forsaavidt man ikke har gjort Misbrug af de Forhold, som ganske vist kunne fremkomme derved, at den Ene er Besidder af Huse og den Anden ikke Besidder af Huse. Men det er en ganske anden Sag, om det Forslag, her foreligger, er af den Art, at det virkelig kan føre til nogen Nytte og Gaan og Fordel for Arbeiderne og den mindre Husbruger. Det er jo det, som Forslaget tilsigter, og ligesaa utvivlsomt som det staar for mig, at de ærede Herrer, der have indbragt dette Forslag, have gjorde det i den bestemte Hensigt at støtte de paagjældende Smaamænd i deres Forhold mod mulige Overgreb, ligesaa overbevist er jeg om, at de have taget fuldkommen feil af det Middel, som de have foreslaaet bragt til Anvendelse, thi mine Herrer, ikke blot det er Tilfældet, hvad der er blevet anført af det ærede Medlem (H. Steffensen), der havde Ordet umiddelbart efter Ordføreren for Forslagsstillerne om Letheden ved at eludere Loven, men det stiller sig ganske simpelt saaledes, at man vil rent unnlade at oprette Arbeidskontrakter i Genhold til den nævnte ældre Forordning; de behøves heller ikke, og det er meget saa Steder nu paa Landet, hvor de anvendes i stort Omfang. Jeg kjenner dem aldeles ikke i min Egn. Derimod kjenner jeg noget helt Andet, og det er et Forhold, som denne Lov aldeles ikke kan have den mindste Indvirkning paa. Naar En leier et Hus ud paa et Aar, gjør den, som har leiet Huset, alt Arbeide hos den, som har leiet Huset ud, uden Arbeidskontrakt, thi han veed meget godt, at saasnart han ikke sjøier sig efter de Bestemmelser, der paahvoile ham som dagligt Arbeide, saa mister han enten sit Arbeide eller sit Husly, og i saa Henseende yder denne Lov ikke det Allermindste til Sikkerhed for Arbeideren og Indehaveren af et Hus. Det Hele forekommer mig at være af den Art, at det ikke vil føre til det allermindste for Husbrugernes nyttigt Resultat. Dertil kommer jo endvidere den Betragtning, som vi dog virkelig Alle maa erkjende, nemlig at man ikke kjenner de Steder paa Landet, hvor der er stor Trang for at faae Arbeidere. Det er sandelig

ikke vanskeligt at faae Arbeidere, men derimod tidt meget vanskeligt for Arbeideren at faae Arbeide. Hvad har en saadan Lov at betyde? Slet Intet, mine Herrer. Den gjør kun et nyt Skridt til at tilveiebringe vanskelige Forhold paa et Omraade, der, saaledes som det nu har stillet sig, har ordnet sig selv, og hvor der ikkun finder Misbrug af den Art Sted, som aldrig kunne forebygges, nemlig at den, der har Penge ihænde, stundom gjør sin Overmagt gjældende overfor den, der ikke har Penge ihænde, fordi den, der ikke har Penge ihænde trænger til den Andens Penge. Det Forhold ville vi aldrig kunne fjerne ud af Verden, og i hvert Fald vil denne Lov ikke kunne tilveiebringe Forandring eller hjælpe til at fjerne dette Misforhold, og de andre Misforhold, som her ere paa-pegede, tror jeg existerer langt mere i de Herrers Foresillinger og Raar end i Virkeligheden. Jeg kjenner, som sagt, paa min Egn ikke dette. Jeg kjenner det Forhold, at en Arbeider faar Arbeide hos en Arbeids giver uden nogenformelt Kontrakt. Jeg har ikke Kontrakt med en eneste af mine Arbeidere, men jeg har ganske vist rigtig nok heller aldrig det Tilfælde, at nogen Arbeider gaar fra mig. De have alle været tilfredse med Arbeidet, og deres høieste Ønske har kun været stadig at faae saa meget Arbeide, at de bleve forsynet med Arbeide hele Aaret om. Naar Forholdet imellem Arbeids giver og Arbeider er saaledes, tror jeg, at det er, som det bør være. Der kan jo være Steder, hvor det ikke er Tilfældet, men jeg tror, at, naar der er kommet Antydninger om, at lige lidet ønskelige Forhold endog saa stærkest gjøre sig gjældende ved større Eiendomme, da tager man feil. Der gjøre i Almindelighed ganske andre Interesser sig gjældende. Jeg tror, at, naar Forholdet mellem Arbeids giver og Arbeidere ordentlig undersøges, vil man snarere finde Forholdene for Husmænd, der sidde som faste Arbeidere i mindre Bedrifter, uheldige, idet disse Husmænd ere under haardere og strengere Bilkaar baade med Hensyn til Betalingen af Husafgiften og med Hensyn til det Arbeide, der kræves af dem, end man vil finde dem paa de større Eiendomme. For mig staar det personligt saaledes, at det er ligegyldigt for enhver Arbeids giver, hvis Arbeidere ere Husmænd eller Indehavere af Huse uden Jord, om dette Lovforslag vedtages eller ikke; men jeg vil advare imod at komme ind paa dette Omraade, saaledes som Forslaget her foreligger, thi jeg tror ikke, at Arbeidsstanden i Almindelighed vil være tjent dermed. Det vil kun bidrage til yderligere at forsøge de Vanskeligheder, som her stundom gjøre sig gjældende, og altid ville vedblive at gjøre sig gjældende; men det vil Intet hjælpe til at støtte Arbeidere imod saadanne mulige Overgreb, som de altid ere udsatte for.

Holstein-Ledreborg: Jeg har med Interesse hørt de Indvendinger imod Lovforslagets